

"Hayr-ı kesir için şerr-i kalil kabul edilir. Eğer şerr-i kalil olmamak için, hayr-ı kesiri intaç eden bir şer terk edilse, o vakit şerr-i kesir irtikâp edilmiş olur." İzah eder misiniz?

"Elhasıl: Hayr-ı kesir için şerr-i kalil kabul edilir. Eğer şerr-i kalil olmamak için, hayr-ı kesiri intaç eden bir şer terk edilse, o vakit şerr-i kesir irtikâp edilmiş olur."

"Meselâ, cihada asker sevk etmekte, elbette bazı cüz'î ve maddî ve bedenî zarar ve şer olur. Fakat o cihadda hayr-ı kesir var ki, İslâm, küffârın istilâsından kurtulur. Eğer o şerr-i kalil için cihad terk edilse, o vakit hayr-ı kesir gittikten sonra, şerr-i kesir gelir. O aynı zulümdür."

"Hem meselâ, kangren olmuş ve kesilmesi lâzım gelen bir parmağın kesilmesi hayırdır, iyidir. Halbuki zâhiren bir şerdir. Parmak kesilmezse el kesilir, şerr-i kesir olur."(1)

Allah, kainattaki bir unsura yüz vazife takmış olsa, bunun doksanı hayırlı ve güzel neticeler verse, ama bir kaçı da bazı küçük zararlara vasıta olsa, o zaman, o unsurun hayrı, zararına galip olmasından, sevk ve faaliyeti gerekli olur.

Şayet Allah, o unsuru birkaç cüzi zararından dolayı men edip, faaliyetinden geri bıraksa, o doksan faydalı ve güzel neticesi kaybolacağından, tam zararlı bir tablo ortaya çıkar. Bu ise Allah'ın rahmet ve hikmetine zıt olur.

Mesela, yağmur unsurunu düşünelim, yağmurun yüz vazifesinin doksan dokuzu insanlığa ve mahlukata faydalı ve güzel neticeler veriyor. Geriye kalan bir kaç zarar ise, yine kendi tedbirsizlik ve dikkatsizliğimizin bir neticesidir. Sel gibi afetlerin, derenin önüne yapılan evimize zarar vermesi, yağmurun suçu değildir; kendi suçumuzun bir sonucudur. Kendi hatamız neticesinde selin yıktığı hanemize zarar gelmemesi için, "*keşke yağmur olmasa idi*" ya da "*yağmasaydı*" desek, o zaman bir tek zarar gelmemek için külli bir hayır ve faydayı yok etmiş oluruz. Bu da o küçük zarara kıyaslanamayacak kadar büyük bir zarar olur.

Onun için hikmet ve hayır, küçük zararlara ve şerlere bakmaz, neticede hasıl olan külli hayra bakar, ona göre yaratır. Bu mana "*Hayr-ı kesir için şerr-i kalil kabul edilir.*" şeklinde tarif ediliyor. Şayet cüzi bir zarar gelmemek için yağmur iptal olsa,

yağmurun binlerce güzel ve hayır yönleri de beraberinde iptal olacağı için külli bir şer olur. Yani cüzi şerden kaçayım derken külli şerre girilmiş olur. Bu mana "**şerr-i kalil olmamak için, hayr-ı kesiri intaç eden bir şer terk edilse, o vakit şerr-i kesir irtikâp edilmiş olur**" şeklinde tarif ediliyor.

Yine Allah, deprem gibi bir unsura çok hikmet ve gayeler takmıştır; tıpkı yağmur misalindeki gibi. Ama bu depremin neticelerinde cüzi zarar ve şer gibi duran haller de vardır. Allah, cüzi şerler gelmemek için, bu unsuru hareketten men etmiyor. Eğer men etse, o zaman ona takılan çok hayırlı ve güzel neticeler gidecek ve onun olmaması külli bir şer olacak.

Deprem, sel, yangın gibi afetler, daha ziyade insanların umumi kusur ve yanlışlarına hem bir ceza hem de terbiye hükmündedir. Lakin bu gibi hadiseler, zahiri olarak rahmet ve cemale uygun düşmüyor gibi görünüyor. Ama, altında çok rahmet ve güzellikler vardır.

Mesela, depremde zayi olan malların sadaka yerine geçmesi, gaflet ve dalalette olanlara bir ikaz olması gibi neticeleri vardır. Aksi takdirde gafletten uyanmayan insanların ebedi hayatları tehlikede kalacaktı. İşte bunun gibi ve daha bilmediğimiz bir çok rahmet ve güzel yönleri vardır. Bunların tahakkuk etmesi o unsurun hareketine bağlıdır. O zaman Allah neticede hasil olacak güzellik ve hayırlar için depremin gelmesine müsaade ediyor, ondan hasil olacak cüzi zararlara ve şerlere bakmıyor, diye anlayabiliriz.

(1) bk. [Mektubat, On İkinci Mektup.](#)